

О. Д. АНТОНЮК
аспірант Львівського національного університету
імені Івана Франка

УДК 343.136

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ І ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА В ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ

У статті автором проведено аналіз співвідношення прокурорського нагляду і процесуального керівництва в діяльності прокурора під час досудового розслідування. Доведено думку, що повноваженням прокурора по нагляду за провадженням досудового слідства притаманні ознаки керівного, а не наглядового характеру.

В статті автором проведено аналіз соотношения прокурорского надзора и процессуального руководства в деятельности прокурора в процессе досудебного расследования. Доказана точка зрения о том, что полномочиями прокурора по надзору за осуществлением досудебного следствия присущие признаки руководящего, а не наблюдательного характера.

In the article the author is conduct the analysis of correlation of directorate of public prosecutions and judicial guidance in activity of public prosecutor in the process of pre-trial investigation. The point of view is well-proven about plenary powers of public prosecutor on a supervision after realization of pre-trial investigation inherent signs of leading, but not observant character.

В теорії кримінального процесу відсутня єдина позиція щодо поняття та кількості кримінально-процесуальних функцій, якими наділений прокурор в кримінальному судочинстві. Малодослідженим залишається питання щодо наявності у прокурора функції процесуального керівництва, яку він здійснює за досудовим розслідуванням, не віднайшла вона і свого законодавчого закріплення, хоча в юридичній літературі були пропозиції закріпити в законі вказаний напрям прокурорської діяльності [11, с. 57]. Складність та водночас актуальність досліджуваної проблеми полягає в тому, що непросто провести межу між наглядовою функцією прокурора за досудовим слідством та процесуальним керівництвом ним, розмежувати повноваження, якими наділений прокурор на досудовому слідстві між вказаними функціями.

Питання процесуальних функцій прокурора в кримінальному судочинстві загалом та функції нагляду, зокрема, були предметом досліджень багатьох науковців, серед яких: А. М. Ларин, В. М. Савицький, М. П. Кан, А. Г. Халіулін, І. Ф. Даєв, М. С. Строгович, М. Е. Токарева, Н. С. Трубін, А. А. Тушев, Н. А. Якубович, В. С. Зеленецький, В. Т. Маляренко, В. В. Долежан, Н. І. Щегель і інші.

Необхідно відмітити, що тривалий час у вітчизняній процесуальній науці питання про функціональне призначення прокурора в кримінальному судочинстві в основному зводилось до аналізу його наглядової діяльності. Водночас, все частіше увага науковців спрямовується на з'ясування сутності "кримінального переслідування" як однієї з ключових процесуальних функцій та ролі прокурора у її виконанні. Саме з цієї позиції розглядають діяльність прокурора у кримінальному судочинстві В. Долежан, В. Півненко, Г. Кожевніков, Н. Щегель.

Виконання функції кримінального переслідування прокурором проявляється у

формі нагляду за законністю дій і рішень органів дізнання та досудового слідства, а також підтримання державного обвинувачення в суді. Саме такий підхід втілено у визначенні “державного обвинувача”, що міститься в ст. 33 Проекту КПК України в редакції від 11.09.2008 р. Під ним пропонується розуміти службу особу органу прокуратури, до повноважень якої належить нагляд за додержанням законів при проведенні досудового розслідування, прийняття процесуальних рішень під час досудового розслідування у випадках, визначених цим Кодексом, здійснення кримінального переслідування особи, у тому числі висунення обвинувачення та складання обвинувального акту, підтримання державного обвинувачення у суді [10, с. 14].

Передбачивши у наведеному визначенні повноваження прокурора щодо “здійснення кримінального переслідування особи”, його автори підняли ще одне дискусійне питання. Чи обмежується діяльність прокурора під час досудового розслідування наглядом, або ж передбачає ще й здійснення ним процесуального керівництва?

Єдиної відповіді на це запитання в доктрині кримінального процесу не існує.

Частина науковців притримується позиції, що прокурор під час досудового провадження здійснює або повинен здійснювати лише нагляд [1, с. 167; 15, с. 83; 20, с. 74-75].

Головними аргументами прихильників цієї точки зору є те, що законодавець не вживає термін “керівництво” щодо нагляду прокурора за виконанням законів органами дізнання та досудового слідства, а також, що процесуальна самостійність слідчого виключає можливість будь-якого “процесуального керівництва” [7, с. 93].

Поряд із цим, А. І. Михайлов наголошує, що прокурор, який є представником державного органу, здійснює вищий нагляд за законністю на цій процесуальній стадії, наділений владно-розпорядчими повноваженнями, що створюють для нього можливість ефективно здійснювати нагляд за виконанням законів органами дізнання і досудового слідства з тим, щоб забезпечити розкриття кожного злочину, а також всебічність та об’єктивність розслідування кожної кримінальної справи.

Прокурор має право скасувати будь-яке рішення, будь-який акт органу розслідування. Він може особисто здійснювати окремі слідчі дії у справах, що перебувають у провадженні слідчого чи органу дізнання, або прийняти на себе розслідування справи загалом. Прокурор має право усувати слідчого (особу), який проводить дізнання, від подальшого провадження дізнання, вилучити будь-яку справу із органів дізнання і передати її слідчому. Постанови прокурора, винесені відповідно до закону в порядку нагляду за досудовим слідством, обов’язкові для виконання не тільки слідчими й органами дізнання, а й усіма установами, організаціями, підприємствами, посадовими особами та громадянами. Прокурор може винести постанову (або санкціонувати постанову слідчого) (ст. 147 КПК України) про відсторонення з посади обвинуваченого, обов’язкову для виконання адміністрацією за місцем його роботи [14, с. 118].

Підтримуючи думку автора, не можливо не відмітити, що всі перелічені повноваження прокурора є яскравим прикладом його обвинувальної діяльності, що є особливо актуальним при реформуванні кримінального-процесуального законодавства в напрямку до змагального типу кримінального процесу, де слідчий має лише встановити особу, яка вчинила злочин та здійснити збирання доказів її вини. Такі обвинувальні процесуальні дії, як порушення кримінальної справи, пред’явлення обвинувачення, затвердження обвинувального акту покладаються на основного суб’єкта кримінального переслідування — прокурора, який визначається обвинувачем не лише при підтриманні державного обвинувачення в суді, а й на досудовому слідстві.

Як свідчить аналіз зазначених повноважень прокурора, закріплених у ст. 227 КПК України, більшість з них дійсно носять не просто владний, а владно-розпорядний характер. До такого висновку дійшли у своїх працях деякі дослідники проблем прокурорського нагляду. Наприклад, Д. М. Бакаєв висловлює думку, що наявність у прокурора владно-розпорядчих повноважень є досить важливою особливістю прокурорського нагляду за досудовим слідством, це дозволяє йому швидко і оперативно виявляти, попереджувати і усувати порушення законів під час розслідування злочинів [2, с. 7].

Аналогічної позиції дотримувалися чи дотримуються інші відомі представники науки прокурорського нагляду [1, с. 7; 19, с. 17].

Водночас, серед юристів-науковців і практиків неодноразово висловлювалась думка, що саме завдяки своїм владно-розпорядчим повноваженням, прокурор, який здійснює

нагляд за дотриманням законів в ході провадження дізнання і слідства, виконує одночасно процесуальне керівництво розслідуванням. На необхідність забезпечення безпосереднього керівництва досудовим слідством з боку прокурора вказувалось і в дореволюційній юридичній літературі [12, с. 55] і в роботах таких науковців, як: М. П. Кан, А. М. Ларін, С. Д. Болтошев, В. І. Басков, В. Г. Даєв, В. А. Михайлов, С. А. Альперт, А. І. Долгова, А. А. Тушев.

Саме реалізація форм нагляду, що мають владно-розпорядчі можливості, ставить прокурора в становище суб'єкта, який здійснює процесуальне керівництво розслідуванням [21, с. 84].

Л. М. Давиденко зазначає, що владні повноваження прокурора дозволяють йому здійснювати процесуальне керівництво, що є важливою особливістю прокурорської влади у цій сфері нагляду [6, с. 38].

Функція процесуального керівництва, на думку С. Д. Болтошева, є напрямком діяльності прокурора по організації найбільш ефективного проведення розслідування, активізації дій органів дізнання і досудового слідства спрямованих на повне, всебічне, об'єктивне та достовірне встановлення обставин, які підлягають доказуванню по кримінальній справі, яке здійснюється прокурором з використанням наданих кримінально-процесуальним законом владно-розпорядчих повноважень" [3, с. 7].

Здійснюючи керівництво роботою слідчого, беручи безпосередньо участь у провадженні слідчих дій, своєчасно виправляючи помилки, що були допущені при розслідуванні, прокурор набуває фактичної та юридичної можливості твердо обстоювати в суді свою точку зору з приводу питання про доведення злочину і винуватості підсудного [9, с. 423].

А. Г. Халіулін, визнаючи процесуальне керівництво як окрему функцію, вважає, що вона є методом, способом здійснення прокурорського нагляду [22, с. 129]. Не виокремлюючи в окрему функцію, через призму методу здійснення нагляду за додержанням законів при розслідуванні злочинів, розглядали процесуальне керівництво і такі науковці як В. Я. Чеканов, Т. Ю. Іванова.

Слід визнати, що ні в Законі України "Про прокуратуру", ні в КПК України дійсно не вживається термін "керівництво", "процесуальне керівництво" розслідуванням. Окрім цього, гл. 2 Закону України "Про прокуратуру" називається саме: "Нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство".

Водночас, у Концепції реформування кримінальної юстиції України, яка була розроблена Національною комісією із зміцнення демократії та утвердження верховенства права та затверджена Указом Президента України від 08 квітня 2008 року розкривається зміст "процесуального керівництва" прокурором, як організації процесу досудового розслідування, визначення напрямів розслідування, координація процесуальних дій, сприяння створенню умов для нормального функціонування слідчих, забезпечення дотримання у процесі розслідування вимог законодавства України [15].

Водночас, можна навести чимало прикладів, коли той чи інший загальновизнаний та вживаний серед юристів термін чи інша правова категорія законодавчо не закріплені, однак внаслідок практичної необхідності та вживаності знаходять в майбутньому своє закріплення, як-от поняття "кримінальне переслідування", що може отримати своє закріплення в Проекті КПК України.

При реалізації функції кримінального переслідування — зазначають А. В. Чурилов та В. З. Гушин, — прокурору не обов'язково самому порушувати кримінальні справи, проводити слідчі дії, притягати до кримінальної відповідальності. Основне його завдання — слідкувати за тим, щоб при цьому не порушувалися закони, щоб винні притягалися до відповідальності тільки відповідно до встановленого порядку і щоб не були притягнуті невинуваті [23, с. 63].

Підтримуючи дану позицію, вважаємо, що прокурор вправі здійснювати кримінальне переслідування як безпосередньо, взявши на себе функції слідчого та прийнявши справу до свого провадження, так і опосередковано — доручивши розслідування справи слідчому, здійснюючи керівництво його діяльністю. Відтак, прокурор на стадії досудового розслідування сучасного кримінального процесу може виступати:

- 1) як виконавець кримінального переслідування;
- 2) як керівник кримінального переслідування.

З урахуванням цього, його повноваження можуть розглядатися у двох аспектах. По-перше, це повноваження, котрі безпосередньо використовуються прокурором при

реалізації функції кримінального переслідування шляхом особистого здійснення цієї діяльності. По-друге, це повноваження, пов'язані з керівництвом за діяльністю органів дізнання та досудового слідства.

У літературі існують різні позиції вчених щодо співвідношення процесуального керівництва прокурора із функцією нагляду за досудовим слідством.

М. П. Кан, стверджував, що нагляд за точним і однаковим додержанням законів є основною кримінально-процесуальною функцією прокурора, а здійснення прокурором процесуального керівництва досудовим розслідуванням розглядає як рівнозначну іншим функціям у досудових стадіях кримінального процесу, у тому числі, і функції кримінального переслідування [8, с. 6].

На думку В. М. Савицького, кримінальне переслідування — стрижнева функція прокуратури, а нагляд за виконанням законів на досудовому слідстві, є по суті, процесуальним керівництвом розслідування злочинів, яке передбачає застосування прокурором усього арсеналу наданих йому владних повноважень [18, с. 26].

Так, С. А. Шейфер пропонував обмежити прокурорський нагляд за слідством саме процесуальним керівництвом, під яким розумів “контроль за законністю та своєчасністю важливіших процесуальних дій та рішень; не вторгатися у сферу організації слідчої роботи, за кінцеві результати якої прокурор не може нести відповідальності” [24, с. 137].

Однак, ми вважаємо, що прокурор, будучи керівником досудового розслідування, бере на себе відповідальність за якісне розслідування кримінальної справи при затвердженні обвинувального висновку перед її скеруванням до суду і несе особисто відповідальність за якість, повноту та всебічність розслідування кримінальної справи, підтримуючи обвинувачення по ній у суді.

Згідно ст. 85 Проекту КПК України тягар доказування винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення лежить на державному обвинувачеві. Саме тут і виникає логічне запитання, а чи може прокурор, здійснюючи кримінальне переслідування, бути безстороннім, пасивним глядачем, активно не втручаючись у роботу слідчого, що є притаманною ознакою нагляду, знаючи про необхідність на належному рівні підтримати обвинувачення в суді? А чи існує нагляд насправді, чи не перетворюється він на прокурорський контроль або іншими словами процесуальне керівництво діяльністю слідчого або дізнавача?

Чи зможе процесуальне керівництво прокурора, будучи лише формою здійснення нагляду або його методом, забезпечити всебічне та повне розслідування кримінальної справи?

Для визначення питання, якими функціями наділений прокурор під час здійснення кримінального переслідування першочергово необхідно розкрити поняття та основний зміст таких понять як “нагляд” та “керівництво”.

Тлумачний словник української мови поняття “нагляд” визначає як пильнувати, слідкувати за ким, чим-небудь для контролю, забезпечення порядку, а сам “наглядач” розкривається як службовець, що здійснює нагляд, спостереження за ким, чим-небудь [4, с. 555].

Термін “керівництво” означає спрямування процесу, вплив на розвиток, стан чого-небудь; спрямування діяльності кого, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; давати вказівки, розпоряджатись. Поняття керівництва тісно перекликається із поняттям контролю, що є перевіркою, обліком діяльності, нагляду за кимсь, чимось. Водночас, керівник є посадовою особою, яку наділено адміністративною владою щодо очолюваного нею колективу і яка здійснює внутрішню організаційне управління ним. До основних ознак керівника можна віднести:

- перебування на чолі певного формально організованого колективу;
- управління підлеглими, що має внутрішній та організаційний характер;
- прерогатива ухвалювати, в межах своєї компетенції, управлінські рішення, видавати акти, розпорядження, вказівки, накази;
- визначення юридичного змісту відносин, а саме надання, перерозподіл прав та обов'язків;
- відповідальність за результативність такого керівництва [25, с. 82].

До основних характерних ознак нагляду можна віднести те, що він здійснюється на постійній основі, має системний характер, спрямований на виявлення та усунення різного роду порушень, передбачає можливість застосування санкцій за невиконання вимог закону.

Водночас, наглядовий орган, на відміну від контрольного, не може владно втручатися в оперативну діяльність підконтрольного, активно впливати на її спрямування та проведення. Так, будь-який керівник, має право надавати вказівки, розпорядження підконтрольному органу, втручатися у безпосередню діяльність, спрямовувати її, доручати здійснення роботи іншим працівникам або взяти її виконання на себе.

А відтак, розмежувати прокурорський нагляд та керівництво прокурором на досудовому слідстві можна завдяки притаманним відмінностям, а саме:

- винятково зовнішній характер здійснення нагляду, оскільки керівництво, як і контроль, може бути як зовнішнім так і внутрішнім;
- нагляд, на відміну від керівництва, здійснюється без втручання в оперативну діяльність органів досудового слідства та дізнання;
- наявність владно-розпорядчих, управлінських повноважень прокурора при здійсненні керівництва досудовим слідством, що не притаманно жодному із видів нагляду прокурора;
- відповідальність прокурора по кримінальних справах, які розслідувались під його прямим керівництвом.

Окрім цього, характерною відмінністю “процесуального керівництва” і “нагляду” є те, що останній передбачає перевірку законності вже вчинених дій чи прийнятих рішень. Водночас у багатьох повноваженнях прокурора, чи це стосується надання санкцій, чи у надання обов’язкових до виконання вказівок слідчому, вирішення питань про продовження строків розслідування йдеться про необхідність отримання дозволу на вчинення майбутніх дій, що є яскравим проявом саме контрольної, а не наглядової функції.

Повноваження прокурора, якими він наділений у ст. 227 КПК України, умовно можна поділити на 3 окремі групи:

1) повноваження, які випливають із наглядової діяльності прокурора, а саме: вимога від органів дізнання і досудового слідства для перевірки кримінальних справ, документів, матеріалів та інших відомостей про вчинені злочини, хід дізнання, досудового слідства і встановлення осіб, які вчинили злочини; перевірка не менш як один раз на місяць виконання вимог закону про приймання, реєстрацію і вирішення заяв та повідомлень про вчинені або ті, що готуються, злочини (п. 1); скасування незаконних і необґрунтованих постанов слідчих та осіб, які проводять дізнання (п. 2);

2) повноваження прокурора як керівника досудовим розслідуванням: надання письмових вказівок про розслідування злочинів, про обрання, зміну або скасування запобіжного заходу, кваліфікацію злочину, проведення окремих слідчих дій та розшук осіб, які вчинили злочини (п. 3); доручення органам дізнання виконання постанов про затримання, привід, взяття під варту, проведення обшуку, виїмки, розшук осіб, які вчинили злочини, виконання інших слідчих дій, а також надання вказівок про вжиття необхідних заходів для розкриття злочинів і виявлення осіб, які їх вчинили, по справах, що перебувають у провадженні прокурора або слідчого прокуратури (п. 4); участь у провадженні дізнання і досудового слідства і в необхідних випадках можливість особисто проводити окремі слідчі дії або розслідування в повному обсязі по будь-якій справі (п. 5); санкціонування проведення обшуку, відсторонення обвинуваченого від посади та інші дії слідчого і органу дізнання у випадках, передбачених КПК (п. 6); продовження строку розслідування у випадках і порядку, встановлених КПК (п. 7); надання згоди або подання до суду подання про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, а також про продовження строку тримання під вартою в порядку, встановленому КПК (п. 71); вилучення від органу дізнання і передає слідчому будь-яку справу, передача справи від одного органу досудового слідства іншому, а також від одного слідчого іншому з метою забезпечення найбільш повного і об’єктивного розслідування (п. 9); усунення особи, яка провадить дізнання, або слідчого від дальшого ведення дізнання або досудового слідства, якщо вони допустили порушення закону при розслідуванні справи (п. 10); вирішення питання про допущення захисника до участі в справі (п. 12).

3) повноваження, які поєднують в собі наглядові ознаки та елементи керівництва прокурора: повернення кримінальних справ органам досудового слідства з своїми вказівками щодо провадження додаткового розслідування (п. 8); а також п. п. 1, 2 ст. 227 КПК України.

Можливість порушення кримінальної справи або відмови у її порушенні, закриття або зупинення провадження у кримінальній справі, надання згоди на направлення справи для її закриття до суду, у тих випадках коли це передбачено КПК України,

затвердження обвинувального висновку (постанови), направлення кримінальної справи до суду (п. 11 ст. 217 КПК України) є проявом безпосередньої обвинувальної діяльності та здійснення прокурором функції кримінального переслідування.

При цьому, детальний аналіз ст. 227 КПК України свідчить про те, що прокурор здійснюючи нагляд за розслідуванням кримінальної справи, не наділений жодним наглядним повноваженням у чистому вигляді, кожне з них поєднано із необхідністю владного, управлінського втручання прокурора в роботу органів досудового слідства.

Проект КПК України в редакції від 11.09.2008 р. суттєво звужив повноваження прокурора на стадії досудового слідства і у ч. 4 ст. 33 закріпив, що, здійснюючи процесуальне керівництво досудовим розслідуванням державний обвинувач, має право:

- 1) починати досудове розслідування за наявності підстав, визначених цим Кодексом;
- 2) мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей про розпочате досудове розслідування;
- 3) визначати слідчого (слідчих), які будуть здійснювати досудове розслідування;
- 4) доручати слідчому проведення слідчих дій або негласних слідчих дій у випадках, визначених цим Кодексом;
- 5) давати обов'язкові для виконання письмові вказівки щодо проведення досудового розслідування;
- 6) брати участь у проведенні слідчим слідчих дій та самостійно проводити будь-яку слідчу дію;
- 7) відстороняти слідчого від проведення досудового розслідування за наявності підстав, передбачених цим Кодексом, і доручати розслідування іншому слідчому.

У випадку незгоди державного обвинувача із рішенням керівника органу досудового розслідування про призначення слідчого для проведення досудового розслідування, він має право призначити іншого слідчого. Рішення державного обвинувача про призначення іншого слідчого оскарженню не підлягає.

Новою нормою у Проекті КПК України є ст. 251, яка передбачає контроль за вчиненням кримінального правопорушення, що проводиться на підставі рішення державного обвинувача в разі, якщо є підстави вважати, що можливість досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину і притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які його вчинили, існує лише після початку досудового розслідування і встановлення контролю за вчиненням цього правопорушення.

Аналіз даних повноважень свідчить про те, що всі вони поєднані із наявними владно-розпорядчими повноваженнями прокурора і передбачають та зумовлюють його пряму, безпосередню участь під час розслідування кримінальної справи слідчим.

Прокурорський нагляд і відрізняється від процесуального керівництва тим, що не містить елементів безпосереднього розпорядження і управління, якими виступають скасування правових актів, покладення обов'язку провести ту чи іншу дію, застосування санкцій і т.п. Втручання ж прокурора у діяльність піднаглядних органів є припустимим лише з метою встановлення порушень закону, причин порушень і умов, що сприяли таким порушенням. Тому об'єктом прокурорського керівництва в досудовому слідстві повинна бути не діяльність слідчого взагалі, а законність його процесуальних дій і прийнятих ним рішень. Водночас контрольні повноваження прокурора не втрачають при цьому свого обвинувального спрямування.

Ми поділяємо думку Б. Галкіна, який вважає, що прокурор здійснює нагляд за слідством, коли розглядає скарги на дії слідчого, скасовує його незаконні постанови або вимагає для проведення перевірки кримінальні справи від органів слідства. Але в тих випадках, коли прокурор усуває слідчого від розслідування кримінальної справи або передає справу іншому слідчому, вилучає справу від одного слідчого органу і передає іншому або зрештою сам розслідує справу, він не тільки здійснює нагляд, а й виконує діяльність, яка за своїм характером є адміністративною [5, с. 30].

Аналіз повноважень прокурора, якими він наділений під час досудового розслідування кримінальних справ, свідчить про те, функція процесуального керівництва розслідування значно ширше ніж просто метод (спосіб) здійснення наглядової діяльності, виходить за її межі і є окремою функцією прокурора із своїми завданнями, цілями та формами реалізації.

Цікавими виявилися результати анкетування практичних працівників прокуратури, яке здійснив НДІ проблем зміцнення законності і правопорядку при Генеральній прокуратурі РФ. Незважаючи на те, що понад 90 % опитаних висловились

за те, що вони повинні здійснювати лише нагляд за дотриманням законів органами дізнання і слідства, дві третини із них заявили, що фактично беруть участь у керівництві розслідуванням, у тому числі здійснюваним слідчими органів внутрішніх справ. Від 42,3 до 76,1 % опитаних прокурорів заявили, що вони беруть участь у висуненні та перевірці версій, плануванні розслідування, організації взаємодії слідчих і органів, що проводять ОРД [17, с. 24].

За таких підстав, чи можемо ми стверджувати, що в більшості повноваженням прокурора по нагляду за провадженням досудового слідства притаманні ознаки керівного, а не наглядового характеру?

Вважаємо, що так, адже саме прокурор, визначаючи спрямованість кримінальної справи та суб'єкта її розслідування, надаючи обов'язкові до виконання доручення та вказівки, надаючи дозволи на проведення окремих слідчих дій та застосування запобіжних заходів, скасовуючи постанови слідчих, усуваючи допущені порушення закону та притягаючи винних до відповідальності, стає безпосереднім керівником на стадії досудового слідства, який може владно втручатись у сферу діяльності слідчого, тим більше брати участь у такій діяльності, здійснюючи її повністю чи частково. І, якщо ціль наглядової функції прокурора на досудовому слідстві — виявляти допущені порушення законів в кримінальному процесі, то ціль процесуального керівництва — не лише швидке, розкриття злочинів та викриття винних, забезпечення повноти, всебічності та об'єктивності розслідування, а й забезпечення законності цієї діяльності, неухильне дотримання прав учасників кримінального процесу з метою постановлення судом законного рішення.

Притримуючись позиції багатофункціональності кримінального процесу та його основних суб'єктів, вважаємо, що прокурор наділений рядом повноважень, що свідчать саме про виконання ним процесуального керівництва досудовим слідством, і якщо функція кримінального переслідування є основоположною в кримінальному судочинстві, то функції нагляду за досудовим розслідування, процесуальне керівництво ним та підтримання державного обвинувачення є допоміжними, які здійснюються у її межах.

Список використаних джерел

1. Басков В. И. Прокурорский надзор : Учебн. / В. И. Басков. — М., 1996.
2. Бакаев Д. М. Надзор прокурора района за расследованием уголовных дел / Д. М. Бакаев. — М., 1979.
3. Болтошев Е. Д. Функции прокурора в досудебных стадиях уголовного процесса : Автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 "уголовной процесс ; криминалистика и судебная экспертиза ; оперативно-розыскная деятельность" / Е. Д. Болтошев. — М., 2002. — 24 с.
4. Великий тлумачний словник української мови / Ред. кол. В. Т. Бусел. — Ірпінь : ВТФ "Перун", 2002. — 1440 с.
5. Галкин В. А. Функции прокурора в советском уголовном процессе / В. А. Галкин // Советское государство и право. — 1957. — № 1.
6. Давиденко Л. М. Прокурорська влада : міф чи реальність? Чи відповідає вона принципам правової держави? / Л. М. Давиденко // Прокуратура. Людина. Держава. — 2004. — № 7.
7. Даев В. Г. Основы теории прокурорского надзора / В. Г. Даев, М. Н. Маршун. — Л., 1990.
8. Кан М. П. Процессуальные функции прокурора в досудебных стадиях уголовного судопроизводства : Автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 "уголовный процесс ; судостроительство ; прокурорский надзор ; криминалистика" / М. П. Кан ; / Ташкентский государственный университет им. В. И. Ленина. — Ташкент, 1988. — 18 с.
9. Коваленко Є. Г. Кримінальний процес України / Є. Г. Коваленко. — К., 2003.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України : Проект, підготовлений робочою групою Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права. — К., 2008. — 280 с.
11. Ларин А. М. Прокурорский надзор и руководство расследованием / А. М. Ларин // Социалистическая законность. — 1978. — № 10.
12. Миттермайер М. К. Законодательство и юридическая практика, в новейшем их развитии, в отношении к уголовному судопроизводству / М. К. Миттермайер. — СПб., 1864.
13. Михайленко О. Р. Прокуратура України : Підручник / О. Р. Михайленко. — К. : Юрінком Інтер, 2005.
14. Михайлов А. И. Прокурорский надзор в стадии предварительного расследования преступлений / А. И. Михайлов // Вопросы совершенствования предварительного следствия. — М., 1983.
15. Николаева Т. П. Психология обвинения и нравственные аспекты взаимоотношений обвинителя с судом и участниками процесса / Т. П. Николаева // Вопросы уголовного процесса : Межвуз. науч. сб. — Саратов, 1986. — Вып. 4.

16. Президент затвердив Концепцію реформування кримінальної юстиції // Права людини на шляху євроінтеграції України від 9 квітня 2008 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.helsinki.org.ua/index.php?id=1207738224>.
17. Проблемы повышения эффективности прокурорского надзора за законностью расследования преступлений : Материалы научн.-практ. конф. — М., 1992.
18. *Савицкий В. М.* Стержневая функция прокуратуры — осуществляют уголовное преследование / В. М. Савицкий // Российская юстиция. — 1994. — № 10.
19. *Скарредов Г. И.* Участие прокурора в следственных действиях / Г. И. Скарредов. — М. : Юрид. лит., 1997.
20. *Статкус В. Ф.* Прокурорский надзор и ведомственный контроль на предварительном следствии / В. Ф. Статкус, А. А. Чувилов // Советское государство и право. — 1975. — № 3.
21. *Тутишкін Н. П.* Процесуальне положення і функції прокурора в стадії попереднього розслідування / Н. П. Тутишкін. — К., 1996.
22. *Халиулин А. Г.* Уголовное преследование как функция прокуратуры РФ (проблемы осуществления правовой реформы) : Дис. ... д-ра юрид. наук / Халиулин А. Г. — М., 1997.
23. *Чурилов А. В.* Правозащитные функции прокуратуры в постсоциалистическом государстве / А. В. Чурилов, В. З. Гуцин // Государство и право. — 1998. — № 5. — С. 59-67.
24. *Шейфер С. А.* О формах осуществления прокурорского надзора в уголовном судопроизводстве / С. А. Шейфер // Прокуратура в системе политических и правовых институтов общества. — М., 1994.
25. Юридична енциклопедія / Ред. кол. : Ю. С. Шемчушенко, Ф. Г. Бурчак, М. П. Зяблюк і ін. — Т. 3. — К. : "Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана", 2001. — 789 с.

Надійшла до редакції 12.11.2009
Рекомендовано до друку 01.12.2009

